

JEG VIL DRØMME GODE DRØMMER

BARNEHØRING OM KRENKELSER I SKOLEN

INNspill TIL DJUPEDALUTVALGET FRA BARN OG UNGE
SOM HAR OPPLEVD MOBBING I SKOLEN

2014

BARNEOMBUDET

INNHOOLD

INNLEDNING.....	3
HVA HAR BARNNA OPPLEVD?.....	4
IKKE ALLE VOKSNE PÅ SKOLEN GJØR NOK FOR Å STANSE MOBBING.....	5
-OM Å SI FRA, BLI TRODD OG BLI TATT PÅ ALVOR.....	5
-RÅD FRA ELEVENE OM FOREBYGGING.....	6
-HVLKE VOKSNE PÅ SKOLEN KAN MAN SNAKKE MED?.....	8
-RÅD FRA ELEVENE TIL VOKSNE I SKOLEN.....	11
ERFARINGER MED TILTAK MOT MOBBING.....	12
RÅD FRA ELEVENE OM TILTAK I MOBBESAKER.....	14
HVA BØR SKJE MED SKOLER SOM IKKE GJØR NOK FOR Å STANSE MOBBING?.....	15

INNLEDNING

10 % av barn og unge blir gjort narr av eller ertet på skolen slik at de blir lei seg 2-3 ganger i måneden eller mer(1). Mobbetallene i skolen har vært stabile over tid. Alvorlig og langvarig mobbing og annen krenkende atferd har svært alvorlige konsekvenser for barn. I verste fall går det ut over sentrale rettigheter som læring, utvikling, liv og helse:

«JEG SA IKKE NOE, GJORDE INGENTING, HADDE ET BLIKK SOM VAR AVVISENDE, SKRUDDE RETT OG SLETT AV FØLELSENE MINE OG BLE PASSIV OG APATISK. JEG MÅTTE FÅ HJELP ETTERPÅ TIL Å SKRU PÅ FØLELSENE IGJEN» - GUTT, 19 ÅR

Artikkel 12 i barnekonvensjonen gir barn og unge rett til å bli hørt i saker som angår dem. Mobbing i skolen er et tema som først og fremst angår barna selv, selv om mobbing også har alvorlige samfunnsmessige konsekvenser. Barneombudet mener at det er helt avgjørende at Djupedalutvalget, som skal levere en utredning om hvordan man skal håndtere mobbesaker i skolen i fremtiden, legger stor vekt på barns egne erfaringer fra sitt møte med dagens system og barnas forslag til forbedringer. Barn og unges stemmer bør tas direkte inn i utredningen. Vi har gjennomført samtaler med barn og unge over hele landet og utarbeidet denne rapporten for å sikre at det skjer.

Vi har møtt 22 barn og ungdommer i alderen 9 til 19 år. De fleste har vært i slutten av barneskolen eller begynnelsen av ungdomsskolen (11-15 år). I samtalene med barna har vi lagt vekt på deres møte med de voksne og systemet som skal stanse mobbing og krenkelser i skolen. I denne rapporten har vi samlet barnas erfaringer og deres anbefalinger for å gjøre systemet bedre.

Rapporten beskriver barnas egne erfaringer, og vi har i størst mulig grad forsøkt å bruke barnas ord og formuleringer. Enkelte steder har vi likevel sett oss nødt til å skrive inn noen kommentarer for å gjøre det enklere å lese rapporten. Vi har også omformulert enkelte av barnas anbefalinger ved å slå sammen flere anbefalinger om samme tema.

Det er viktig å understreke at rapporten bygger på enkeltbarns erfaringer. Hvor representative holdningene til barna vi har snakket med er, vet vi ikke. Det som er svært interessant, og som vi mener gir barnas anbefalinger større vekt, er at de i relativt stor grad samsvarer med anbefalinger fra ulike eksperter på antimobbearbeid og klasseledelse(2).

I rapporter som dette må man alltid understreke at flertallet av elevene i norsk skole har det bra på skolen. At mange lærere, rektorer og kommuner gjør en god jobb mot mobbing. Men dette er ikke en rapport om elevene som har det bra og skolene som gjør en god jobb. Dette er en rapport om hvordan det oppleves for elevene når systemet svikter.

HVA HAR BARNA OPPLEVD

Vi har ikke først og fremst vært opptatt av å grave i barnas opplevelser. Vi har ikke diskutert detaljene i det som har skjedd. Vi har ikke alle fakta i saken – vi har valgt å legge elevenes subjektive opplevelser til grunn.

Barna vi har snakket med har alle opplevd noe som for dem har vært alvorlig. Mobbingen har foregått på ulike måter. Felles for de fleste er at de har opplevd å bli frosset ut og å ha få eller ingen venner på skolen i en periode. Baksnakking er vanlig. Alle har vært utsatt for krenkende ord og handlinger ofte, gjerne daglig, i perioder. Plagingen har pågått over tid, fra noen måneder til mange år.

Overraskende mange av barna har opplevd grov vold og seksuelle overgrep fra medelever. Vold og overgrep som skal ha vært over grensen for hva som er straffbart. Flere elever fremhever den psykiske mishandlingen over tid som aller verst:

«DET GJØR IKKE ONDT Å FÅ JULING, MEN DET ER SÅ ONDT MED DET PSYKISKE. LIVET BLIR JO ØDELAGT. LIVET DITT BLIR STJELT FRA DEG, DET ER JO FRIHETSBERØVELSE. DET ER DET SOM ER MOBBING»
- GUTT, 19 ÅR

Dette sier noe om alvoret i situasjonen og viktigheten av at skolen er i stand til å stanse plagingen raskt. Hvis ikke vil det kunne ha svært alvorlige konsekvenser for den som rammes.

Det kan være mange årsaker til plagingen. I de fleste tilfellene virker det som om det at man skal plage noen kommer først, så finner mobberne opp «grunnen» etterpå. Noen temaer går likevel igjen. «Fattigdom» er ett slikt tema. Det å ikke ha råd til de fineste klærne med de riktige merkene, kan gi noen en grunn til å hakke på andre. Noe av dette ser ut til å være knyttet til et ideal om å være rik og pen, populær og vellykket, som særlig er et tema blant elever på mellomtrinnet og tidlig i ungdomsskolen. Barn med enslige forsørgere ser ut til å være spesielt utsatt. Det å være annerledes, for eksempel å leke mest med barn av motsatt kjønn eller å ha samisk eller annen etnisk bakgrunn, er noe som kan bli brukt som noe negativt.

Felles for de vondeste og mest krenkende opplevelsene er dette: Noen tar noe som er nært, kjært, viktig og identitetsskapende for deg: tryggheten eller kroppen din, familien din, bakgrunnen din eller klesstilen din, og latterliggjør det. Den smerten man opplever da, kan gi varige mén:

«JEG VIL DRØMME GODE DRØMMER, NÅ DRØMME JEG ALLTID OM DET SOM SKJEDDE PÅ DEN GAMLE SKOLEN MIN»
- JENTE, 11 ÅR

IKKE ALLE VOKSNE PÅ SKOLEN GJØR NOK FOR Å STANSE MOBBING

«KANSKJE DE IKKE FORSTÅR?»

- JENTE, 13 ÅR

Opplæringsloven (3) gir alle voksne på skolen et ansvar for å forsøke å stanse mobbing og krenkelser. Ledelsen skal varsles hvis en ansatt på skolen får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Når en elev eller forelder ber om tiltak for å rette på forhold i det psykososiale skolemiljøet, skal skolen snarest mulig fatte et formelt vedtak i saken.

Det er ikke slik barna vi har snakket med opplever at systemet fungerer.

«ARBEIDET MÅ STARTE TIDLIG. I 7.-10. KLASSE ER DET FOR SENT. DA HAR ELEVENE ALLEREDE LÆRT SEG HVORDAN EN SKOLE FUNGERER. FOR EKSEMPEL HAR EN AV KLASSENE EN ELEV I RULLESTOL, DE HAR LÆRT Å TA HENSYN FRA STARTEN AV. DER ER ELEVENE FORSTÅELSEFULLE. ARBEIDET MÅ FØLGES OPP MINST TO GANGER I ÅRET FOR Å HOLDES VED LIKE»

- GUTT, 19 ÅR

OM Å SI IFRA, BLIR TRODD OG TATT PÅ ALVOR

«JEG SA FRA TIL LÆRERNE, DE SA BARE «DET VAR IKKE BRA GJORT», MEN ELEVENE BARE FORTSATTE»

- GUTT, 17 ÅR

«REKTOR SA DET IKKE VAR MULIG AT JEG BLE MOBBET, FOR JEG VAR SÅ GLAD»

- JENTE, 12 ÅR

Flere av barna har opplevd bagatellisering eller at voksne snakker bort det som har skjedd. Flere har fått høre at det «går sikkert bra», eller at det «ikke var alvorlig».

Barna forteller om lærere som sier at de ikke kan gjøre noe med det de ikke har sett selv og lærere som spør alle elevene hva som har skjedd, og velger å tro på det flertallet sier.

«REKTOR TROR MER PÅ VOKSNE SOM IKKE HAR SETT SAKEN, ENN PÅ MEG»

- GUTT, 13 ÅR

«DET ER SOM Å VÆRE FANGA I ET NETT. MAN KOMMER IKKE UNNA HVIS MAN IKKE SIER FRA.
HVIS MAN SIER FRA OG NETTET IKKE BLIR BORTE, BLIR DET BARE STØRRE»
-JENTE, 11 ÅR

«JEG SA ALT SOM SKJEDDE PÅ SKOLEN TIL MAMMA OG PAPPA. NÅR DE SA FRA TIL SKOLEN BLE DET
VERRE. REKTOR BRYDDE SEG IKKE OM HVA FORELDRENE MINE SA. DET BLE BARE VERRE.
HENVENDELSEN TIL SKOLEN BLE IKKE TATT PÅ ALVOR»
- JENTE, 14 ÅR

RÅD FRA ELEVENE OM FOREBYGGING

- HØR PÅ ELEVENE MER ENN DE VOKSNE
- SKOLEN BØR HA FASTE ELEVSAMTALER DER ELEVER KAN SI FRA
- SKOLER MÅ ANSETTE SKOLEPSYKOLOG
- SKOLEN MÅ BEGYNNE INNSATSEN MED KLASSEMILJØET TIDLIG,
ALLEREDE I DE FØRSTE SKOLEÅRENE.

ARBEIDET MÅ FØLGES OPP MINST TO GANGER I ÅRET FOR Å HOLDES VED LIKE

- LÆRERNE MÅ BLI PREMIERT FOR Å TAKLE MOBBESAKER
- SKOLEN KAN TA INN TIDLIGERE OFRE OG HØRE PÅ DEM
- SKOLEN BØR HA EN LÆRER SOM KAN JOBBE SPESELT MED MOBBING

Ei jente fortalte at hun ble plaget på et sted på uteområdet der det aldri var inspeksjon. Det var alltid mange elever der, men de voksne gikk ikke inn bak hekken, de nøyde seg med å stå på utsiden og spørre om alt var i orden. Da jenta sa fra til læreren om den alvorlige mobbingen som hadde skjedd, sa læreren at det ikke kunne ha skjedd, for det hadde ikke lærerne sett. Læreren påstod til jentas foreldre at hun hadde det bra på skolen, til tross for at hun hadde fortalt læreren flere ganger om mobbingen. Dette er bare ett eksempel på hvordan voksne lukker øynene for barns problemer.

«MOBBING SKJER PÅ HEMMELIGE STEDER. JEG TROR IKKE LÆRERNE VET OM DE STEDENE. LÆRERNE STÅR MEST OPPE PÅ SKOLEGÅRDEN»

- GUTT, 12 ÅR

Elever som sier fra om at de blir plaget, opplever at voksne legger skylden på dem selv. Noen av de som blir plaget tar igjen, og da ender de opp med straffen. Andre får skylden selv for at de ikke har noen å være sammen med. En jente fortalte at læreren hadde sagt til henne at hun var «kald». En annen ble kalt «drama queen». En gutt fortalte hvordan han etter hvert ble et «problembarn» fordi han hele tiden havnet i slagsmål med de andre guttene som plaget ham. Flere elever har blitt behandlet som «sladrehanke» av de voksne på skolen. De tar seg for mye nær av ting og kommer løpende til læreren med alt:

«LÆRERNE SPØR ISTEDEFOR: «HVA KUNNE DU HA GJORT MED DET?» DE FORESLÅR AT JEG SKAL GÅ OG LEKE MED NOEN ANDRE»

- JENTE, 12 ÅR

«LÆREREN BA MEG SLUTTE Å SUTRE. HAN SA AT HAN VAR SÅ LEI ALLE JENTESAKENE. JEG SVARTE AT JEG MÅTTE FÅ VÆRE LEI MEG, AT DET VAR FØRSTE GANGEN JEG OPPLEVDE EN SÅNN JENTESAK. HAN BLE SINT PÅ MEG OG SA AT HAN VAR LÆREREN MIN OG BRØLTE AT JEG IKKE FIKK SNAKKE SÅNN TIL HAM. HAN KOM SENERE OG BA OM UNNSKYLDNING, MEN SA DET FORAN HELE KLASSEN SÅ ALLE ANDRE FORSTO DET VAR NOE»

- JENTE, 15 ÅR

Flere elever som har sagt fra uten å bli tatt på alvor, slutter å si fra. De opplever det allerede som en risiko å «sladre», og når de ikke blir tatt på alvor, er dette en risiko de ikke er villige til å ta:

«DET ER IKKE ALLTID MAN VIL SI IFRA PÅ SKOLEN, FOR DA BLIR JO DET ÒG ET MOBBEGRUNNLAG»

- GUTT, 17 ÅR

HVILKE VOKSNE PÅ SKOLEN KAN MAN SNAKKE MED?

«DET BESTE JEG HAR GJORT ER AT JEG SA I FRA – HVIS IKKE HADDE JEG NOK IKKE VÆRT HER»

-JENTE, 14 ÅR

«JEG TENKTE IKKE AT DET VAR NOEN PÅ SKOLEN JEG KUNNE SNAKKE MED»

- GUTT, 11 ÅR

Elever som blir mobbet over tid er helt avhengige av å møte noen på skolen som de kan snakke med om det som skjer. Mange av elevene vi har møtt forteller om hvilke voksne de ikke kan eller vil snakke med. Flere har likevel også opplevd at det å møte en person som tar dem på alvor, faktisk har forandret livene deres. Det kan være rektor, en lærer, en fra administrasjonen eller en helsesøster. I dette avsnittet har vi samlet noen erfaringer om ulike voksenroller og hvem det hjelper å snakke med.

De aller fleste av elevene forteller at den de helst går til først, er kontaktlæreren eller en annen lærer de kjenner godt. Mange får god hjelp av læreren, andre ikke. Det kommer an på om læreren oppfattes som tydelig eller ikke. Elevene ser en klar sammenheng mellom lærerens måte å fremstå på i klassen, og om dette er en lærer som det nytter å be om hjelp fra. Elevene har helt også klare formeningar om hvilke voksne som er tydelige, og hvilke voksne som er utydelige.

«GODE LÆRERE, DE GJØR NOE MED DET»

- GUTT, 11 ÅR

Gutten som sa dette, hadde erfaring med to forskjellige lærere. Læreren han hadde i femte klasse opplevde han som utydelig og som en som feide problemene under teppet. Han hadde for eksempel laget en liste med stygge ord han var blitt kalt og krysset av for hver gang det skjedde. Da listen var ferdig, rev læreren den i fire biter og kastet den i søppelkassen uten å se på den. Han fortalte også at han var blitt slått en gang. Læreren sa at hun skulle skrive det ned. Litt senere, da læreren gikk ut av klasserommet, gikk eleven opp og så på arket. Det var tomt. Hun hadde ikke notert det likevel.

Gutten fremhevet tydelig forskjellen på den gamle læreren og den læreren han har i dag:

«LÆREREN JEG HAR NÅ, HUN GJØR NOE MED DET SOM SKJER. HUN FÅR ORDEN PÅ KLASSEN, DA BLIR DET ROLIG. HUN MENER DET HUN SIER. DETTE MERKER VI PÅ AT HUN FØLGER OPP DET SOM SKJER.

HUN ER OGSÅ STRENG.»

- GUTT, 11 ÅR

Tydelige lærere er til stede i friminuttene ute sammen med elevene. De snakker med elevene og forstår hvordan de har det:

«JEG GIKK RUNDT ALENE, SATT OG TENKTE. DET VAR INGEN SOM KOM BORT TIL MEG. IKKE LÆRERNE HELLER. INGEN AV DE VOKSNE FØLGER MED I LEKEN ELLER FØLGER MED PÅ DET SOM SKJER.»

-JENTE, 12 ÅR

I 6. klasse kom en ny lærer på skolen til denne jenta. Han tok henne på alvor. Han snakket med jenta, og det hjalp. Han spurte hva hun kunne gjøre, hun sa hun kunne prøve å bli hyggeligere med jenta som plaget henne. Da spurte han: «Hvorfor det, når hun ikke er snill?» Det følte bra.

Noen elever har opplevd å bli krenket av sine egne lærere. Selv om det kan være spøkefullt ment, er dette fullstendig uakseptabelt:

«EN LÆRER KALLER ALLE MED BRILLER FOR «BRILLE-JESUS». DET ER IKKE MORSOMT. JEG HAR SAGT FRA, MEN HAN GJØR DET FORTSATT. HAN TROR DET ER TULL SELV.»

- GUTT, 12 ÅR

«SKOLEN HADDE GRUPPETIMER, MEN BARE MED TO STYKKER. DE ANDRE ELEVENE KALTE OSS FOR TESKJGRUPPA [SOM MÅTTE FÅ ALT INN MED TESKJE] OG DET GJORDE OGSÅ LÆRERNE. LÆRENE SA AT NÅ KAN TESKJGRUPPA GÅ UT FOR Å FÅ MATTEUNDERVISNING.»

- JENTE, 14 ÅR

Flere elever etterlyser en mer tilgjengelig skolehelsetjeneste og flere sosiallærere. Ei jente fortalte at skolen bare tilbyr henne å snakke med rektor, og at hun opplever det som belastende å være den som alltid går til rektor. Hun kunne heller tenke seg å snakke mer med sosiallæreren eller helsesøster, men de er ofte ikke på skolen.

«VI HAR IKKE HELSESØSTER PÅ SKOLEN. DET BURDE DET VÆRT. EN I ADMINISTRASJONEN ORDNER LIKSOM OPP I DE SOM SKADER SEG. HENNE KAN VI IKKE SNAKKE MED, HUN ER STRENG OG SMILER ALDRI, IKKE EN GANG PÅ SKOLEBILDENE.»

- GUTT, 11 ÅR

Andre elever opplever det å kunne snakke direkte med rektor som viktig og bra. En gutt fortalte at han tror det er lettere å snakke med rektor enn med helsesøster. Han hadde opplevd at rektor forstod alvorret og prioriterte saken hans.

Det at rektor er tilgjengelig og har elevenes tillit, er helt avgjørende for at elevene skal kunne snakke fritt. En god del elever opplever rektor som fjern og kanskje litt skummel:

«JEG SNAKKET ALDRI MED REKTOR. HAN SNAKKET HELLER ALDRI MED MEG. JEG TORDE IKKE Å SNAKKE MED HAM- JEG KJENTE HAM IKKE. HAN PRATET IKKE MED MEG. HAN VISSTE AT JEG BLE MOBBET.»
-JENTE, 14 ÅR

Barna vi har snakket med ønsker deg voksne som følger med, setter klare grenser og følger opp med tydelige konsekvenser. Det er de som er i stand til å hindre mobbing og plaging. Om det er læreren, en i administrasjonen eller noen fra skolehelsetjenesten spiller mindre rolle. Barn som har byttet lærer, klasse eller skole, er svært overrasket over hvor «lite» som skal til for å skape endring.

«LÆREREN VÅR VISTE OSS ET ARK, SA VI KUNNE SPYTTE PÅ DET, TRAMPE PÅ DET, KRØLLE DET - MEN IKKE RIVE I DET. SÅ BLE VI BEDT OM Å PRØVE Å RETTE DET UT IGJEN, MEN DET GÅR IKKE Å FÅ GLATTET UT ALLE KRØLLENE. SÅ SA HUN AT DET ER SÅNN DET ER NÅR NOEN BLIR MOBBET. DET BURDE BLI EN LÆRER SOM MÅTTE GÅ INN I ALLE KLASSENE FRA 1. TIL 7. KLASSE - JA, HELT TIL 10. KLASSE, OG VISE AKKURAT DET. DE MÅ GJØRE DET MER ENN EN GANG»

- GUTT, 11 ÅR

RÅD FRA ELEVENE TIL VOKSNE I SKOLEN

- TA TAK I TING MED EN GANG
- KONSEKVENSENSENE MÅ VÆRE TYDELIGE OG KJENT FOR ELEVENE
- SNAKK MED ELEVENE, SE DEM OG SPØR DEM HVORDAN DE HAR DET
- DE MÅ VÆRE NOK VOKSNE UTE. DE VOKSNE MÅ VÆRE DER ELEVENE ER OG SE SELV HVA SOM SKJER.
- EN GOD LÆRER ER EN SOM SNAKKER ROLIG MED DE SOM ER LEI SEG SELV OM DE ER FREKKE.
- EN LÆRER SOM KAN DET MÅ JOBBE MED MOBBING HELE TIDEN, I ALLE KLASSER. DE MÅ GJØRE DET MER ENN EN GANG.
- LÆRERNE MÅ JOBBE HELT TIL DE LØSER SAKEN
- ALLE LÆRERNE MÅ FÅ SKOLERING EN GANG PER ÅR ELLER HVERT HALVÅR, PÅ HVORDAN DE SKAL HÅNDTERE MOBBING

ERFARING MED TILTAK MOT MOBING

Flere av barna vi har snakket med har erfaringer med tiltak mot mobbing. Det er ingen som vet om skolen har fattet vedtak i saken deres, men de merker at det skjer ting på skolen. Erfaringene med ulike tiltak varierer, men flere elever forteller at de har opplevd tiltak som en belastning. I dette avsnittet har vi samlet noen eksempler på tiltak som har fungert, og noen som ikke har fungert. Tiltak som elever opplever som belastende uten at de har effekt, kan bidra til å gjøre en vanskelig skolehverdag enda vanskeligere. Dette understreker viktigheten av at skolene hyppig må evaluere tiltakene sammen med elevene.

En elev som hadde opplevd mobbing over lang tid fikk hjelp da moren hans kontaktet PPT. De kom inn og forklarte skolen hva de skulle gjøre. PP-rådgiveren hadde spesialkompetanse på mobbing. PPT avdekket hvem som sto bak og kontaktet foreldrene. Klassen fikk ny lærer. Den nye læreren fulgte bedre med. Eleven følte at han kunne snakke med ham.

PPT ga opplæring til skolen. I mellomtiden var eleven borte. Noe av det viktigste PPT gjorde, var å sikre friminuttene og at eleven alltid hadde en å gå til.

Den samme eleven forteller at han ble sint når lærerne fulgte etter ham. Da skjønnte alle at det var han som ble plaget. De burde heller fulgt med på de som mobbet.

En annen elev merket stor endring da skolen startet med «9a-skjema». Hvis en elev plager en annen, fyller læreren ut et skjema som sendes til foreldrene. I skjemaet står det hva som har skjedd og hva offeret mener om det. Skolen fyller ut skjemaet i friminuttet, så da mister mobberen friminuttet også. Hvis foreldrene til den som plager ikke bryr seg, så må både eleven som har plaget noen og foreldrene til eleven ha et møte med læreren. Eleven forteller at det er mindre plaging nå som det finnes et system for hvordan skolen skal håndtere slike saker.

«DA BLE DET JO JEG SOM FIKK STRAFFEN».

- GUTT, 11 ÅR

Eleven som sier dette, forteller om et tiltak som ikke fungerte så godt: Rektor satte inn en ekstra lærer, men det ble bare enda verre. Gutten som plaget likte ikke at denne læreren gikk etter han, så da begynte læreren å gå etter han som ble plaget i stedet. Gutten opplevde dette som en straff mot ham selv, han syntes det var slitsomt å bli fotfulgt av en lærer hele tiden. Flere elever forteller om liknende opplevelser: Det er viktig for elevene at tiltakene først og fremst settes inn overfor de som plager. Elever som har opplevd krenkelser er ekstra vare for tiltak som stigmatiserer dem.

Flere elever forteller om tiltak mot mobbing som ikke har fungert, og som kanskje til og med kan ha bidratt til å gjøre krenkelsen enda større. Ei jente som var utsatt for nettmobbing fortalte at skolen bestemte at alle de som var innblandet skulle ha et felles møte. Alle jentene fra gjengen som mobbet henne på nett ble plassert på et rom sammen med henne. Elevene satt alene på møterommet og ventet på rektor. Hun som var blitt mobbet følte seg helt alene. Til slutt kom rektor inn og snakket hele tiden til møtet var slutt. Rektor sa at jentene som mobbet skulle si unnskyld. Det har de ikke gjort.

Hun som ble mobbet sier at hun følte seg helt alene på møtet. Etterpå har hun tenkt at hun burde hatt få ha med seg noen og at hun burde fått vente på et annet rom med en lærer alene. Eleven ble aldri spurt om hun ønsket et møte og om hun ville delta selv, rektor hadde bare bestemt at «alle som var innblandet» skulle være på møtet. Jenta synes at skolen burde krevd at jentene sa unnskyld i møtet mens lærerne hørte på. Rektor kunne også hatt møtet alene med jentene. I ettertid har ikke skolen spurt hva jenta synes om håndteringen. Hun har heller ikke fått noen tilbakemelding fra skolen om hva som skjer videre. Gruppen på Facebook som jentene laget for å plage henne, finnes fortsatt.

Denne jentas opplevelse er dessverre ikke unik. Flere av elevene har opplevd at de ikke blir spurt eller lyttet til når skolen skal utforme tiltak, og at de ikke får være med på å evaluere tiltakene. Vi har også snakket med elever som føler at de har blitt presset til å «samarbeide» eller «bli enige» med de som plager dem, uten at de opplever at plagingen slutter av den grunn, slik for eksempel denne gutten sier det:

«I KONFLIKTRÅDET BLE JEG PRESSET TIL Å VÆRE ENIG, HVIS IKKE VILLE DE SKRIVE AT JEG IKKE SAMARBEIDET. DEN ENESTE KOMPENSASJONEN JEG FIKK, VAR AT JENTA SOM BRAKK ARMEN MIN MÅTTE I UNNSKYLD OG TA MEG I HÅNDA OG LOVE Å IKKE GJØRE DET IGJEN. DET VAR JO BARE TULL».

- GUTT, 19 ÅR

RÅD FRA ELEVENE OM TILTAK I MOBBESAKER

- DET KAN VÆRE BRA Å BYTTE KLASSE ELLER SKOLE FOR DEN SOM MOBBES HVIS DET ER MANGE MOBBERE I KLASSEN/PÅ SKOLEN
- LÆRERE BØR IKKE FØLGE MED DEN SOM SIER FRA OM MOBBINGEN, DE MÅ FØLGE MED PÅ DEM SOM MOBBER. DET ER FLAUT Å GJØRE AKTIVITETER OG BLI PASSET PÅ AV EN LÆRER I FRIMINUTTET
 - DET KAN HJELPE Å BYTTE KONTAKTLÆRER
 - IKKE SETT INN TILTAK SOM DU IKKE VET VIRKER OG DER RESULTATET IKKE KAN MÅLES
 - UNNGÅ TILTAK SOM GJØR AT MOBBEOFFERET FREMSTÅR SOM LITE SAMARBEIDSVILLIG
 - ELEVENE MÅ BLI HØRT NÅR SKOLEN SKAL VELGE TILTAK
 - ELEVENE MÅ FÅ VÆRE MED PÅ Å EVALUERE TILTAKENE
 - UNDERSØK HJEMME HOS DEM SOM MOBBER, DET KAN HENDE DE IKKE HAR DET BRA HJEMME
- ELEVER MÅ FÅ LÆRE OM SINE RETTIGHETER. BLIR DU MOBBET, MÅ DU FÅ ET ARK DER DET STÅR OM RETTIGHETENE DINE
 - DET MÅ VÆRE TYDELIGE KONSEKVENSER OVERFOR DE(N) SOM MOBBER, IKKE TILTAK SOM OPPFATTES SOM BELØNNING, FOR EKSEMPEL:
 - * SNAKK MED FORELDRENE TIL DE(N) SOM MOBBER
 - * NOEN GANGER BØR MAN FLYTTE DEN SOM MOBBER TIL EN ANNEN KLASSE ELLER EN ANNEN SKOLE
 - * TA INN DEM SOM MOBBER PÅ ET ROM. VIS HVA MOBBING ER. SNAKK OM VENNSKAP.
 - * SKOLEN MÅ HA ET SYSTEM FOR Å FÅ REDUSERT MOBBING, EKS. OM EN MOBBER 5 GANGER, ANMERKNING OG RINGE HJEM TIL FORELDRENE
 - * BRA AT MOBBERNE BLIR SATT FOR SEG SELV, IKKE TA UT DE SOM BLIR PLAGET. MEN IKKE GI MOBBERNE BELØNNINGER!

HVA BØR SKJE MED SKOLER SOM IKKE GJØR NOK FOR Å STANSE MOBBING ?

Ei jente fortalte hva hun selv hadde gjort etter å ha blitt plaget gjennom flere år på skolen:

«JEG GIKK TIL REKTOR OG TRUET MED Å BYTTE SKOLE. JEG SA JEG VILLE GÅ TIL
LOKALAVISA. JEG SKREK TIL REKTOR»
- JENTE, 15 ÅR

For denne jenta var dette et vendepunkt. Etterpå gikk det bedre. Hun tok saken i egne hender. Selv om flere elever forteller om liknende vendepunkt, er det ikke alle elever eller foreldre som er så sterke. Vi spurte alle elevene hva de mente burde skje for at skolen skulle se alvorret og ta skikkelig tak i mobbingen. Overfor de fleste elevene har vi gitt eksempler på ulike former for reaksjoner, uten å ta stilling til om det er positivt eller negativt. Vi har knyttet noen kommentarer til en del av elevenes anbefalinger, og lar dem ellers stå for seg selv som innspill til Djupedalutvalgets arbeid.

- SKOLER SOM IKKE STANSER MOBBING MÅ FÅ BOT

Elevene foreslår forskjellige systemer og bøter i ulik størrelsesorden. Blant elevenes argumenter for bøter er at det er et språk som voksne forstår, for da blir det færre penger til andre ting. Flere trekker også fram at en rektor som stadig får bot, ikke bør få fortsette i jobben som rektor. Enkelte av elevene mener bøter ikke vil fungere, de har mer tro på opplæring av voksne i skolen slik at de forstår hva de skal se etter.

- SKOLEN MÅ FÅ HJELP FRA NOEN UTENFRA TIL Å STARTE PROSESSEN OG KOMME I GANG

De som kommer utenfra må følge med skolen til de ser at de får det til. Kanskje må de komme litt overraskende på skolen så skolen ikke får mulighet til å «late som om alt er i orden».

- Å IKKE STANSE MOBBING MÅ FÅ HARDE KONSEKVENSER FRA REGJERINGEN, NOEN ANDRE MÅ KOMME INN OG STYRE SKOLEN

De som kommer utenfra må ha makt. Kommer de utenfra og ikke har noe makt, så hjelper det ikke. Hvis de har makt kan ikke skolen bare gi opp.

- SKOLER UTEN MOBBING MÅ GI TIPS TIL DE ANDRE SKOLENE

Elevene vet at det er stor forskjell på skolene. Flere elever har erfaring fra ulike skoler, og de vet at de fungerer svært ulikt. Et råd er derfor at de skolene som ikke klarer å stanse mobbing må få hjelp fra skoler som får det til.

- REKTOR KUNNE BLITT TRUET MED OPPSIGELSE OM HAN IKKE ORDNET OPP

Flere elever er inne på at rektorer som ikke gjør en god nok jobb må bli truet med å miste jobben. En del er også innom mildere tiltak overfor rektor, for eksempel at sjefen i kommunen kunne gitt rektor opplæring

- DE SOM HAR BLITT PLAGET MÅ FÅ EN ORDENTLIG UNNSKYLDNING FRA SKOLEN

Mange elever får aldri en beklagelse fra skolen etter alvorlige mobbesaker. De har litt ulikt syn på det, men en god del forteller at de ønsker en skikkelig beklagelse, gjerne fra rektor, som en anerkjennelse av at det de har opplevd ikke er greit. Andre sier at en unnskyldning ikke er nok, at det trengs mer for å rette opp det som har skjedd.

- SKOLER SOM IKKE FÅR TIL Å STANSE MOBBING BØR HA PLIKT TIL Å SNAKKE MED PPT ELLER NOEN ANDRE SOM KAN HJELPE

Når PPT griper inn og sier skolen at må gjøre noe, da må skolen gripe inn. Noen må kunne pålegge skolen å hente inn råd fra PPT eller noen andre som har kompetanse.

Noter

(1) Elevundersøkelsen 2013. Utdanningsdirektoratet

(2) Inger Bergkastet, Lasse Dahl, Kjetil Andreas Hansen: Elevenes læringsmiljø – lærerens muligheter.

En praktisk håndbok i relasjonsorientert klasseledelse. Universitetsforlaget 2009

Erling Roland: Mobbingens psykologi. Hva kan skolen gjøre? Universitetsforlaget 2014.

www.udir.no/Laringsmiljo/Bedre-laringsmiljo/Klasseledelse/

(3) Opplæringsloven § 9a-3

«MOBBERNE MÅ FÅ HØRE AT DE SKAL BEHANDLE MEG
SOM ET MENNESKE. JEG TROR DE KAN FORSTÅ DET»

- JENTE, 13 ÅR

BARNEOMBUDET